

ዝነኛድ ተግባር

ብርካዊ

ትግርኛ

እዚ ሓጋዊ መዕላፍ ካብ ዩ.ኤስ.ኤስ.ኤ.ዲ. (USAID) ብተረኽበ ገንዘባዊ ሓገዝ፣ ብምትሕግጋዝ ሴቭ ዘ ቺልድረን (Save the Children)፣ ሚኒስተር ትምህርትን ቢሮ ትምህርቲ ክልል ትግራይን ተዳሊዉ ተሓቲሙ።

2009 ዓ.ም.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Save the Children

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

ዝነኛ ተግባር

3^ይ ክፍሊ

ሰሙን 1-3

ብርካዊ

መዘከር ንመምህራን

እዚ መፅሓፍ ብመሰረት ሓዱሽ ስርዓተ ትምህርቲ ዝተዳለወ ሓጋዚ ንባብ እዩ። ተምሃሮ ነዚ መፅሓፍ ተጠቒሞም ክእለታት ንባብን ምድማፅን ንኸዕብዩ ድጋፍ መምህራን ወለድን ኣድላዩ እዩ። ስለዚ ነዚ መፅሓፍ ንተምሃሮ ቅድሚ ምንባብኩም፣ ፈለማ ባዕልኹም እኹል ምድላው ንምግባር ነዞም ዝስዕቡ መምርሒታት ኣተግብሩ፡-

- ✧ ንምድማፅ ዘድልዩ ነገራት ኣመዓራርዩ። ንኣብነት፣ ተምሃሮ ንኸዳምፁ ኣዳልዉ።
- ✧ ቅድሚ ንባብ ምጅማርኩም እቶም ተምሃሮ ሕቶታት ቅድመ ምድማፅ ክምልሱ ግበሩ።
- ✧ ነዚ ፅሑፍ ብግብእ ናህሪ፣ ምልከትን ኣገላልፃን ኣንብቡ።
- ✧ ኣብ መወዳእታ፣ ሕቶታት ድሕረ ምድማፅ ክምልሱ ግበሩ።

ሕቶ ቅድመ ንባብ

ንርእስን ስእልታትን እዚ ፅሑፍ ብምርኣይ፣ ትሕዘቶ እዚ ፅሑፍ እንታይ ከምዝኾነ ገምቱ።

ዕለቱ ዓርቢ ቀዳማይ ክፍለ ግዘ ነበረ። ሓላፊ ክፍሊ ሳልሳይ “መ” ዝኾኑ መምህር ተስፋይ ትምህርቲ ቅድሚ ምጅማርም ከም ወትሩ ስም ተምሃሮ ምፅዋዕ ጀመሩ። ተምሃሮ እቲ ክፍሊ ትምህርቲ ኣብኩሮም ኣይፈልጡን።

ኣብታ ሰሙን ግና ክልተ ተምሃሮ ብተኸታታሊ ንሰለስተ መዓልታት ካብ ትምህርቲ ተሪፎም ነበሩ። ካብ ረቡዕ ጀሚሮም ብዘይተፈለጠ ምክንያት ዝተረፉ ተምሃሮ ሰላምን ሓበንን ይበሃሉ።

“እዞም ተምሃሮ ይትረፍ ዶ ምትረፍ ደንጉዮም ኣይፈልጡን። ስለዚ ዝገበርና ገይርና ምክንያቶም ፈሊጥና ትምህርቶም ክቕፅሉ ክንገብር ኣለና!” በሉ እቶም መምህር።

መምህር ተስፋይ፣ ሰላምን ሓበንን ንምንታይ ከምዝተረፉ
ቀዳምን ሰንበትን ሓቲትና ክንመፅእ ክልተ ሰባት ተመደብና።
ንፅባሒቱ ቀዳም ኣነን መሓዛይን ፈለማ ናብ እንዳ ሓበን
ከድና። ኣብ ገዛ ንወለዲ ሓበን ረኽብናዮም።

ነቶም ወለዲ ሰላም ኢልና መማህርቲ ሓበን ምጂንና
ነገርናዮም። ሓበን ዝሓለፈ ሰሙን ንሰለስተ መዓልታት
ንምንታይ ካብ ትምህርቲ ከምዝተረፈ ክንሓትት ምምፃእና
ነገርናዮም።

ወለዲ ሓበን ብታሕጓስ ተቐቢሎም ወደም ሓሟሙ
ከምዝነበረ ብምሕባር ናብ ዝደቀሰሉ ገዛ ወሰዱና። ሓበን
ቁሩብ ሒሹዎ ኣብ ዓራቱ ሃሪሱ ነበረ።

ምስ ሓበን ሰላም ምስተበሃሃልና “ከመይ ደኣ ጀሚሩካ?”
ኢልና ሓተትናዮ። “ከመይ ኢሉ ከምዝጀመረኒ ኣይፈልጥን።
ሰሉስ ምሸት ሓያል ረስኒ ርእሲ ሰደደለይ፤ ተምላስን
ውፅኣትን ድማ ጀመረኒ። ፅቡቕነቱ ወለደይ ሽቡ ንሽቡ
ናብ ሕክምና ስለዝወሰዱኒ ኣይተጎእኹን!” በሎም።

እቶም ሓካይም ዝበላዕኹዎ ምግቢ እንታይ ከምዝነበረ፣ መዓዝ ከም ዝጀመረኒ ሓቲቶም ግቡእ ምርመራ ገበሩ። ካብኡ፣ “ምምራዝ ምግቢ እዩ!” በሉኒ። “ዝበላዕኹዎ ምግቢ ደሓን እዩ ነይሩ!” ኢለዮም። ንሳቶም ግና “እቲ ፀገም ንሱ እዩ!” ኢሎም።”

ካብኡ፣ “ዝተመረዘ ምግቢ ወይ ማይ ምስወሰድና ዕግርግር ይብለና። ሕማም ርእሲ፣ ውፅኣት፣ ተምላስ ዝመሳሰሉ ምልክታት እውን ኣብ ውሽጢ ክልተ ሰዓታት ክረኣየና ይኽእል። ሓደ ሓደ ግዜ ድማ ንሰሙናት ከይተረኣየና ክፀንሑ ይኽእሉ ኢሎም።” በለ።

“ሐዚ ኣብ ገዛይ ኮይነ ሓካይም ዝበሉኒ ምኽሪ እትግብር ኣለኹ። ወለደይ ሳላ ብእዋኑ ናብ ሕክምና ዝወሰዱኒ ከምቲ ትርእዩኒ ጥዕናይ ተመሊሱ ኣሎ!” በሎም። መማህርቱ “ሰኑይ ትምህርቲ ክትመፅእ ኢኻ ኢልና ተስፋ ንገብር” በለ። ሓበን ድማ “እወ! ኣነ እውን ተስፋ እገብር ኣለኹ!” በሎም።

“እቶም ሓካይም ነቲ ዝሃቡኒ ፈውሲ ብግቡእ እናተጠቐምኩ ዕረፍቲ ክወስድ መኪሮምኒ። ካብቶም ሳዕቤናት ሓደ ድርቀት ስለዝኾነ ነዚ ንምክልኻል ፈሰስቲ ምግብታት ክወስድ ኣለኒ። ክሳብ ዝሓውይ ፀባን ውፅኢት ፀባ ዝኾኑ ምግብታትን ክወስድ የብለይን። ንኹሎም ማዕዳታት ሓካይም ብምትግባር ቀልጢፈ ክሓውይ እየ!” በሎም።

እዚ ኩሉ ገይረ እንድሕር ዘይሒሹኒ ናብ ሕክምና ክምለስ ነጊሮምኒ። ስለዝኾነ ኣብ ሓፂር ግዘ ናብ ትምህርተይ ክምለስ እየ። ጉድለት ፅርየት ንጥዕና ጥራሕ ዘይኮነስ ንትምህርቲ እውን ዕንቅፋት ምዃኑ ተረዲኦ ኣለኹ!” በሎም።

መማህርቱ እውን “አይዘኝ! ብዛዕባ ጥዕናኻ እንበር ብዛዕባ ትምህርቲ አይትጨነቅ። እናተሓጋገዝና እቲ ዘምለጠካ ትምህርቲ ክነረድኣካ ኢና!” ብምባል ኣተባብዑዎ። ቀፂሎም ኩነታት ሰላም ንምፍላጥ ድሕሪ ቀትሪ ናብ እንዳ ሰላም ከዱ።

ካንሸሎ እንዳ ሰላም ወድን ጓልን ኣሕዋት ሰላም ከፈቱዎ። “ከመይ ውዒልኩም? ንሕና መማህርቲ ሰላም ኢና። ሰላም ዝሓለፈ ሰሙን ንሰለስተ መዓልታት ብተኸታታሊ ትምህርቲ ስለዝተረፈት ደሃያ ክንሓትት ኢና መፂእናዎ ደሓን ድያ?” በሉ ብትሕትና።

ሐው ሰላም ድማ “ብረቡዕን ሓሙስን ሓሚመ ኢላ ኣብ
ገዝኣ ሃሪሳ ውዒላ!” በለ። ናብ ሕክምና ከይንወስዳ ድማ
ኣይ ደሐን እየ፤ ኣይኸድን!” ኢላትና።

“ሓሙስ ለይቲ ሓያል ረስኒ ምስ ሕማም ርእሲ፤
ከምኡ’ውን ውፅኣትን ተምላስን ምስጀመራ ናብ ሕክምና
ወሲድናያ በለ እቲ ሓዋ። ካብኡ፤ “ኣብ ሆስፒታል ዓይደር
ኣብ ፅቡቕ ኩነታት ኣላ!” ምስበሉና ጉዕዞና ናብኡ ኮነ።

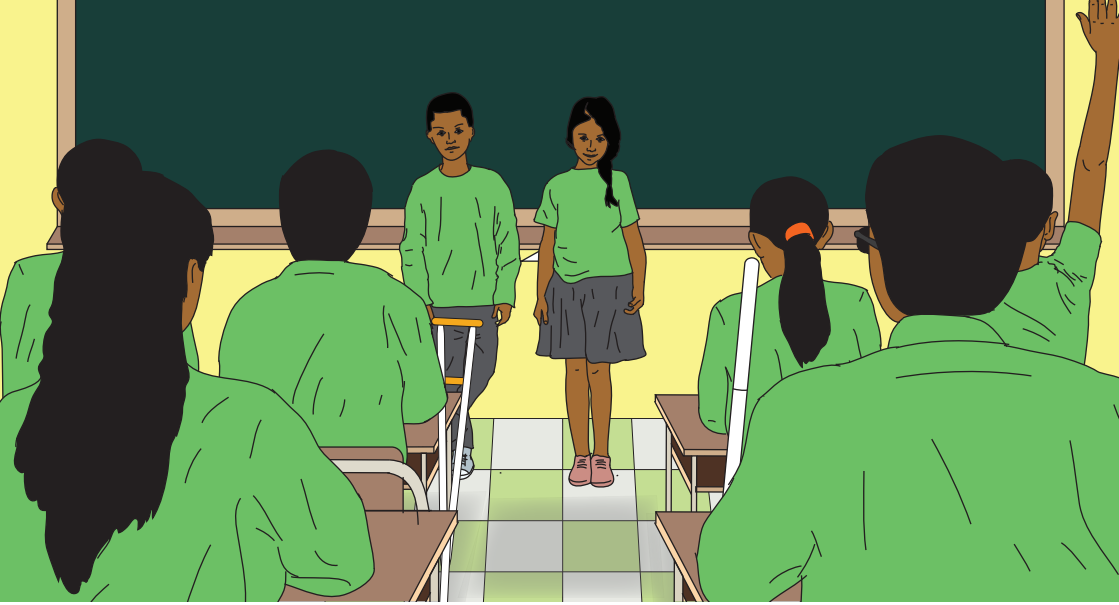
ከምቲ ልመድ መዝን ኣራንሽን ሒዝና ሰላም ናብ
ዝደቀሰትሉ ክፍሊ ኣተውና። ሰላም እቲ ሕማም
ኣድኪሙዎ ስለዝነበረ ደቂሳ ነበረት። ኣጋጣሚ ንሰላም
ትከታተላ ዝነበረት ዶክተር ሰናይት ኣብ ጥቓኣ ነበረት።

ፈለማ መማህርቲ ሰላም ምኃንና ነጊርና። ካብኡ፤
“ምሕማማ ሰለዝተነገረና ኢና ክንርእያ መሂእና!” በልናያ።
እታ ዶክተር ድማ ብሓልዮትና ኣዝያ ተሓጺሳ ኩነታት
ሰላም ከምዚ ዝስዕብ ኣዋገዐትና።

“ብመሰረት ዝተገበረላ ምርመራ ደምን ፍታንን እቲ
ምኽንያት ዝተመረዘ ምግብ እዩ። ሰላም ብጀርምታት
ዝተመረዘ ምግብ በሊዓ ወይ ዝተመረዘ ማይ ሰቲያ ኣላ
ማለት እዩ። ናብ ሕክምና ዝመፅአት ድማ እቲ ሕማም
ምስገደዳ እዩ። ምስጀመራ ቀልጢፋ ንወለዳ ክትነግር
ነይሩዋ!” በለት።

“ሕማም ዘመሐላልፉ ነገራት ልክዕ ከም ጣንጡ ዝርአዩ ገይርና ክንወስዶም የብልናን። እቶም ጀርምታት ብዓይንና ኣይረአዩን። ብተወሳኺ፣ ብጨና ወይ ብዓይኒ ክንፈልዮም ዘይንኽእል ኣዝዮም ደቀቕቲ ፍጥረታት እዮም። ቀንዲ ሰፈሮም ረሳሕ ኢድ ዝኾኑ ጀርምታት ደቀቕቲ ይኹኑ እንበር ክሳብ ሞት ዘብፅሕ ሓይሊ ኣለዎም!” በለት።

“ብጀርምታት ክምረዘሉ ዝኽእሉ ምግብታት ስጋ፣ ዓሳ፣ ፀባ፣ ፍረምረ፣ ኣሕምልቲ ዝመሳሰሉ እዮም። ማይ እውን ንምረዛ ዝተቐልዐ እዩ።” ማይ ወለድ ሕማም ዘምፅእ ንመስተን ንፅርየትን እንጥቀመሉ ማይ ብፍታን ሰባትን እንስሳትን እንተተመሪዙ እዩ።

“ስጋ፣ አሕምልቲ፣ ፍረምረን ኣብ እዋን ምድላውን ምጉዕዓዝን ብጀርምታት ክብከሉ ይኽእሉ። ምግቢ ኣብ ሙቕት ቦታ ንነዊሕ ግዜ እንተተቐሚጡ እውን ይምረዝ። ምግቢ ዝሰርሑ ሰባት ኣእዳዎምን ዝጥቀሙሎም መሳርሕታትን ፅፋያት እንድሕር ዘይኮይኖም እቲ ምግቢ ይምረዝ።”

“ሓደ ሰብ ንዓሰርተ ክልተ ሰዓታት ዝኣክል ብዘይምቁራፅ ከምልሶ ይኽእል። ሓያል ረስኒ እንተሃልዩዎ እንተወፂኡዎ ወይ ደም እንተምሊሱዎ ንወለዱ ክነግር ኣለዎ። ንሳቶም ድማ ብቐልጡፍ ናብ ሕክምና ክወስዱዎ ኣለዎም።”

“ሓኪም ከይኣዘዘን ግቡእ ምርመራ ከይገበርኩምን መድሓኒት ከትወስዱ የብልኩምን። ናብ ሕክምና እንትትመፅኡ ኣብ ቀረባ እዋን እንታይ ከምዝበላዕኹም ካብ ትሓሙ ከንደይ መዓልቲ ከምዝገበርኩም ከመይ ከምዝገበረኩም ንሓኪም ንገሩ። ደምኩምን ፍታንኩምን እውን ከተመርምሩ ኣለኩም።”

ካብኡ፣ “ሓዚ ሰዓት ስለዝኣኸለን ሰላም እውን ዕረፍቲ ስለዘድልዩ ይኣኸለና። ሰኑይ ናብ ቤት ትምህርቲ ከምትምለስ ርግፀኛ እየ። ንገዛኹም ተመለሱ” በለትና ዶክተር ሰናይት።

ሰኑይ ቀዳማይ ክፍለ ግዘ ሓላፊ ክፍልና ዝኾኑ መምህር ተሰፋይ ናብ ክፍልና ኣተዉ። ንሰላምን ሓበንን ኣብ ክፍሊ ብምርኣዮም ተሓጎሱ። “እቶም ንሰላምን ሓበንን ክርእዩ ዝተወከሉ ተምሃሮ ነቲ ዝነበረ ኩነታት ከቐርቡ እዮም!” ብምባል ዓደሙ።

ካብኡ፣ ኣነን መሓዛይን ተራ ብተራ ከምዝሰዕብ በልና። “ሰላምን ሓበንን ብተኸታታሊ ንሰለስተ መዓልቲ ካብ ትምህርቲ ዝተረፉሉ ምክንያት ብሕማም እዩ!” በለት እታ መኻይደይ።

አነ ድማ “ኢጋጣሚ ኮይኑ ፅርየት ዝጐደሎ ምግቢ
ስለዝበልዑ ብምምራዝ ምግቢ እዮም ሓሚሞም። ናብ
ሕክምና ስለዝኸዱ ድማ ሓውዮም። ሕማም ንጥዕናናን
ንትምህርትናን ጐዳኢ እዩ።

ስለዚ ቅድሚ ምብላዕና ድሕሪ ሽቓቕ ምጥቃምና ብማይን
ብሳሙናን ኣፀቢቕና ንተሓፀብ! ሰጋ፣ ዓሳ፣ ኣትክልቲ፣
ዝመሳሰሉ ኣብሲልና ንብላዕ! ብሓፈሻ፣ ኩሉ ነገር ብፅርየት
ብምሓዝ ጥዕናና ክንሕልው ይግባእ!” በልኩ።

ነዘም ሕቶታት ድሕረ ንባብ መጠሉ:-

1. ንሰለስተ መዓልቲ ካብ ትምህርቲ ተሪፎም ዝነበሩ መነመን እዮም?
2. እቶም ክልተ ተምሃሮ ንምንታይ ተሪፎም?
3. ካብዚ ፅሑፍ እንታይ ትመሃሩ?

